

IEDEREEN HEEFT GELIJK

Paolo Sorrentino

I EDEREEN
hEEft gELijk

Vertaald uit het Italiaans door Etta Maris

Lebowski Publishers, Amsterdam 2011

Oorspronkelijke titel: *Hanno tutti ragione*
Oorspronkelijk uitgegeven door: Giangiacomo Feltrinelli Editore
Milano, 2010
© Paolo Sorrentino, 2010
© Vertaling uit het Italiaans: Etta Maris, 2011
© Nederlandse uitgave: Lebowski Publishers, Amsterdam 2011
Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam
Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 0649 2

NUR 302

www.lebowskipublishers.nl

Lebowski Publishers is een imprint van Dutch Media Uitgevers bv

Aan mijn moeder,
die er zo over dacht.

Als eenmaal de ziel is losgelaten
volgt alles met absolute zekerheid,
ook te midden van de chaos.

HENRY MILLER

Inleiding

Door maestro Mimmo Repetto

(geschreven bij het ochtendgloren van de dag waarop hij honderd jaar werd)

Alles wat ik niet kan verdragen heeft een naam.

Oude mensen kan ik niet verdragen. Hun kwijl. Hun geklaag. Hun nutteloosheid.

En al helemaal als ze zich nuttig proberen te maken. Hun afhankelijkheid.

Hun geluiden. Talrijk en zichzelf herhalend. Hun overmatige anekdotiek.

Hun verhalen die ze zo belangrijk vinden. Hun minachting voor de volgende generaties.

Maar ook de volgende generaties kan ik niet verdragen.

Ik kan oude mensen niet verdragen wanneer ze tieren en de lege stoel in de bus opeisen.

Ik kan jongeren niet verdragen. Hun arrogantie. Hun gepronk met kracht en jeugd.

De aanmatiging van de heroïsche onoverwinnelijkheid van jongeren is pathetisch.

Brutale jongeren die niet opstaan voor ouderen in de bus kan ik niet verdragen.

Vandalen kan ik niet verdragen. Hun plotselinge harde schaterlach, onbeschaamd en zinloos.

Hun minachting voor anderen die anders zijn. Nog minder kan ik jongeren verdragen die braaf, verantwoordelijk en onbaatzuch-

tig zijn. Zoveel beleefdheid en zoveel dood. In hun hart en in hun hoofd.

Grillige, naar zichzelf verwijzende kleine kinderen en hun obsessieve ouders die alleen maar naar de kinderen verwijzen kan ik niet verdragen. Kinderen die schreeuwen en huilen kan ik niet verdragen. En van stille kinderen word ik onrustig en dus kan ik hen evenmin verdragen. Arbeiders en werklozen en het mierzoete gewetenloze gepronk met hun goddelijke ongeluk kan ik niet verdragen.

Dat helemaal niet goddelijk is. Alleen maar gebrek aan inzet.

Maar hoe kan men diegenen verdragen die zich volledig wijden aan de strijd, aan de wraak, aan de vlotte verkiezingsreacties en aan zweet onder de oksels? Zij zijn onmogelijk te verdragen.

Managers kan ik niet verdragen. En ik hoef niet eens uit te leggen waarom niet. Kleinzielige burgers kan ik niet verdragen, opgesloten in de schil van hun klotewereld. Achter het stuur van hun leven, de angst. De angst voor alles wat niet in die kleine schil past. En dus snobs, zonder zelfs maar de betekenis van dat woord te kennen.

Verloofde jongens kan ik niet verdragen want ze staan in de weg.

Verloofde meisjes kan ik niet verdragen want ze komen tussenbeide.

Tolerante en onbevooroordeelde mensen met een ruime blik kan ik niet verdragen.

Altijd correct. Altijd perfect. Altijd onberispelijk.

Alles is toegestaan, behalve moord.

Als je kritiek op ze hebt, bedanken ze je voor je kritiek. Als je ze minacht, bedanken ze je hartelijk. Kortom, ze maken het je moeilijk.

Want ze boycotten de slechtheid.

En dus zijn ze onverdraaglijk.

Ze vragen: 'Hoe gaat het met je?' En ze willen het echt weten. Een shock. Maar ergens onder die onbaatzuchtige belangstelling broeden ze op messteken.

Maar ook mensen die je nooit in de problemen brengen kan ik niet verdragen. Altijd gehoorzaam en geruststellend. Trouw zijn ze, en glad.

Biljartspelers, bijnamen, twijfelaars, niet-rokers, smog en frisse lucht, vertegenwoordigers, pizzapunten, plichtplegingen, chocoladecroissants, kampvuren, effectenmakelaars, bloemetjesbehang, fairtradewinkels, chaos, milieuactivisten, burgerzin, katten, muizen, frisdrank, onverwachte aanbellers, lange telefoongesprekken, mensen die zeggen dat één glas wijn per dag goed is, mensen die doen alsof ze je naam zijn vergeten, mensen die om zich te beschermen zeggen dat ze beroeps zijn, oude klasgenoten die je na dertig jaar tegenkomen en je bij je achternaam noemen, bejaarden die geen gelegenheid voorbij laten gaan om je eraan te herinneren dat zij in het Verzet hebben gezeten, kinderen die niets kunnen en niets te doen hebben en besluiten een galerie te beginnen, ex-communisten die uit hun dak gaan bij Braziliaanse muziek, leeghoofden die 'intrigerend' zeggen, trendvolgers die alles *figo* plus afgeleiden vinden, slijmballen die 'leuk' en 'lief' en 'énig' zeggen, oecumenici die iedereen 'schat' noemen, sommige schoonheden die 'ik ben dól op je' zeggen, geluksvogels die op hun gehoor muziek maken, zogenaamd verstrooide mensen die niet naar je luisteren wanneer je praat, superieuren die beoordelen, feministes, forenzen, zoetjes in de koffie, modeontwerpers, regisseurs, autoradio's, dansers, politici, skischoenen, pubers, staatssecretarissen, rijmpjes, rockzangers op leeftijd in strakke spijkerbroek, verwaande serieuze schrijvers, ouders, bloemen, blonde mannen, buigingen, boekenplanken, intellectuelen, straatartiesten, kwallen, goochelaars, vips, verkrachters, pedofielen, alle circusartiesten, culturele cameramannen, maatschappelijk werkers, pleziertjes, dierenliefhebbers, stropdassen, geveinsd schaterlachen, provincialen, vleugelboten, alle verzamelaars met als summum klokkenverzamelaars, alle hobby's, artsen, patiënten, jazzmuziek, reclame, aannemers, moeders, basketbalpubliek, alle acteurs en alle actrices,

kunstvideo's, kermissen, alle soorten experimentalisten, maaltijdsoep, hedendaagse schilderkunst, bejaarde ambachtslieden in hun winkeltje, amateurgitaristen, standbeelden op pleinen, de handkus, beautyfarms, te mooie filosofen, zwembaden met te veel chloor, algen, dieven, meisjes met anorexia, vakantie, liefdesbrieven, priesters en misdienaars, zetpillen, wereldmuziek, zogenaamde revolutionairen, mooie schelpjes, panda's, acne, drummers, douches met douchegordijnen, verlangens, eksterogen, snuisterijen, moeder-vlekken, vegetariërs, landschapschilders, cosmetica, operazangers, Parijzenaars, coltruien, muziek in restaurants, feesten, meetings, huizen met een mooi uitzicht, anglicismen, neologismen, vaders-kindjes, kunstkindjes, rijkeluiskindjes, andermans kindjes, musea, burgemeesters, alle wethouders, betogers, poëzie, eigenaars van delicatessenzaken, juweliers, alarminstallaties, gouden kettinkjes, leiders, meelopers, prostituees, mensen die te klein of te lang zijn, begrafenissen, haren, gsm's, bureaucratie, installaties, alle auto's ongeacht de cilinderinhoud, sleutelhangers, zangers die zelf hun tekst en muziek schrijven, Japanners, managers, racisten en tolerantanten, blinden, formica, koper, messing, bamboe, tv-koks, mensenmassa's, zonnebrandcrèmes, lobby's, jongerenspreektaal, vieze vlekken, maintenees, hoornen des overvloeds, stotteraars, oudere jongeren en jongere ouderen, snobs, aanhangers van *radical chic*, plastische chirurgie, ringwegen, planten, mocassins, sektariërs, televisiepresentatoren, adel, snoeren die in de knoop raken, halfnaakte tv-danseresjes, komieken, golfspelers, sciencefiction, dierenartsen, fotomodellen, politieke vluchtelingen, botteriken, hagelwitte stranden, geïmproviseerde godsdiensten en hun volgelingen, b-keus tegels, stijfkoppen, beroeps critici, stelletjes – hij jong zij middelbaar en andersom, iedereen met een zonnebril, zonnebanken, branden, moppen, de eerste communie, vrijmetselaars, de mis, mensen die fluiten, mensen die plotseling gaan zingen, mensen die boeren laten, heroïneverslaafden, de Lions Club, cocaïneverslaafden, de Rotary Club, sekstoerisme, toerisme, mensen

die toerisme haten en zeggen dat ze 'reizigers' zijn, mensen die nergens iets van afweten en toch willen meepraten, mensen die zich thuis voelen in deze wereld, basisschooljuffen, mensen die ziek zijn van vergaderingen, zieken in het algemeen, verpleegkundigen met klompen, waarom moeten ze toch altijd klompen dragen?

Ik kan niet tegen mensen die verlegen zijn, klets-kousen, zogenaamd mysterieuze mensen, stuntels, sukkels, excentriekelingen, aanstellers, gekken, genieën, helden, zelfverzekerde mensen, stille mensen, moedige mensen, in gedachten verzonken mensen, verwaande kwasten, onbeleefde mensen, precieze mensen, onberekenbare mensen, begripvolle mensen, attente mensen, nederige mensen, experts, liefhebbers, hoogdravende mensen, eeuwig verbaasde mensen, onpartijdige mensen, mensen die nooit iets afmaken, gesloten mensen, grappenmakers, kleine gedrongen mensen, ruziezoekers, fiere mensen, flegmatieke mensen, snoevers, dierbare mensen, sterke mensen, tragische mensen, luiwammesen, onzekere mensen, twijfelaars, gedesillusioneerde mensen, verwonderde mensen, winnaars, vrekken, schuchtere mensen, slordige mensen, aanstellers, zeurpieten, klagers, wispelturige mensen, verwende mensen, luidruchtige mensen, kruiperige mensen, norske mensen en iedereen die met betrekkelijk gemak deelneemt aan het sociale leven.

Heimwee kan ik niet verdragen, normaliteit, boosaardigheid, hyperactiviteit, boulimie, vriendelijkheid, melancholie, weemoed, intelligentie en domheid, laatdunkendheid, lijdzaamheid, schaamte, arrogantie, sympathie, huichelarij, laksheid, machtsmisbruik, onbekwaamheid, sportiviteit, goedmoedigheid, religiositeit, uiterlijk vertoon, nieuwsgierigheid en onverschilligheid, onoprechtheid, werkelijkheid, schuld, minimalisme, eenvoud en overdaad, oppervlakkigheid, onechtheid, verantwoordelijkheid, onbezonnenheid, opwinding, wijsheid, vastberadenheid, zelfgenoegzaamheid, onverantwoordelijkheid, correctheid, harteloosheid, ernst en frivoliteit, pompeusheid, noodzakelijkheid, menselijk leed,

compassie, zwaarmoedigheid, voorspelbaarheid, onverantwoordelijkheid, bedrieglijkheid, snelheid, onduidelijkheid, nalatigheid, traagheid, middelmatigheid, snelheid, onontkoombaarheid, exhibitionisme, enthousiasme, slonzigheid, virtuositeit, amateurisme, professionalisme, besluitvaardigheid, autosport, autonomie, afhankelijkheid, elegantie en geluk.

Ik kan niets en niemand verdragen.

Ook niet mijzelf. Vooral niet mijzelf.

Slechts één ding kan ik verdragen.

De nuance.

I

Gondelier, breng me naar Napels.

FRANCO CALIFANO

We hadden het eigenlijk niet eens gemerkt, maar het begon allemaal doordat iemand helaas talent had. Ik!

Wat zal ik er verder over zeggen? Het duurt een tijdje voordat je tegen jezelf kunt zeggen: Goed. Maar het is helemaal niet goed. Bijna nooit. En het liefst zou ik hier stoppen, nog voordat ik begonnen ben, ware het niet dat er een ziekelijke ijdelheid door mij heen raast, die sneller is dan ik.

Ik wil graag duidelijk zijn, maar dat zou niets helpen.

Drie keer kokhalzen en deze kleine druppeltjes van koud, gelig zweet die mijn lage voorhoofd strelen, mijn lage voorhoofd, het lage voorhoofd van mij, van Tony Pagoda, alias Tony P., met deze zware, wilde vierenveertig jaren die ik achter me aan sleep en niet eens tel, want als ik ze tel doet dat pijn. Want je zou het liefst je leven lang een jongen willen blijven; oud worden is bepaald geen lolletje. Dat vind ik echt. Maar hoe dan ook, het bestaan moet snel worden afgelegd. En wel slippend door de bochten.

Ach, ik ben zo iemand die door mensen die graag etiketjes plakken een 'nachtclubzanger' wordt genoemd. Maar ik ben geen etiketje. Ik ben een man.

Of is het achteraf gezien toch beter om een etiketje te zijn?

Ik geniet van deze luxe kleedkamer, die even groot is als mijn woonkamer in Napels, met dit rood fluweel waartegen mijn be-

staan lelijk afsteekt, terwijl ik wacht om het belangrijkste concert van deze weelderige carrière van mij te geven, die ik, zoals iedereen weet, stukje voor stukje zelf heb opgebouwd. Ik kniel neer en probeer het mineraalwater tegen te houden dat trappelt om uit mijn maag omhoog te komen naar het teiltje. Ik sla een kruisje, vouw mijn handen, dikke vingers vol gouden ringen. Mijn handpalmen plakken aan elkaar als zweterige magneten. Ik ben nu doorweekt van mijzelf.

Ik bid – de verre herinneringen aan mijn eerste communie van hun macht berovend – maar het lukt niet, zelfs niet een bescheiden Onzevader. Aan de andere kant: als je lange tijd elke dag coke gebruikt, breng je je geheugen om zeep, jazeker, en dat niet alleen. En ik gebruik al twintig jaar heel opgewekt non-stop coke. Dan maak je jezelf wijs dat het niet waar is, in het hoofdkwartier van je geest beschouw je je geheugen als een tanige veteraan, belaag je de evidentie, is de suggestie neergedaald als een toneeldoek van stof. De verbazing ook, maar dat zijn verzwakte lichtflitsen. Plotseling de stank van de nieuwigheid.

Zo beginnen de gruwelijke pijnen, je zuigt aan de grenzen en zonder dat je het merkt sta je opeens oog in oog met je ziel, slap en geknakt. Dat onzichtbare monument.

Een gebedje tover je niet zomaar tevoorschijn, welnee; maar ik herinner me iets wat ik ooit heb gezegd tegen een verslaggeefster met lekkere tieten: ‘De Heer heeft Sinatra zijn stem gezonden, maar, in alle bescheidenheid, Sint-Januarius heeft mij mijn stem gezonden.’ Dat zei ik.

In die tijd strooide ik te pas en te onpas met verwaandheden. En als dit concert goed gaat, kan ik nu ook heerlijk verwaand zijn.

Ik sta op en kokhals opnieuw, alsof ik een rodeo rijd. Ik voel dat gin-tonic nummer drie omhoogkomt. Nee, geen coke als ik zing. Dat kan Mick Jagger zich veroorloven, maar die schreeuwt, rent en schudt met zijn billen, ik niet; ik zing, ik moet mijn papil voelken kloppen als een snarentrom en mijn stembanden voelen trillen,

want die zijn mijn gitaar. En deze braakneigingen hebben een heel duidelijke oorzaak, want daar, op de eerste rij, in de grootsheid van de Radio City Music Hall, verstikt door alcohol en ervaring, zit hij, The Voice, klaar om te luisteren naar mij, naar deze Napolitaan die onbekend is in de States, maar die in Italië, Duitsland, Rusland, Spanje, België, Nederland, Brazilië, Argentinië en Venezuela schijnt te scoren met mitrailleurshalvo's aan verkochte lp's. Eerlijk waar: mitrailleurshalvo's.

Ze wachten op me. Als er iets is wat ik goed kan in dit leven, is het op me laten wachten. Eigenlijk kan ik dat zo goed dat ik uiteindelijk niet kom. Maar dat is een heel ander verhaal.

Het is een applaus dat stinkt naar nostalgie van het type 'O sole mio' en 'Munasterio 'e Santa Chiara', dat het publiek van zeventigjarige Italo-Amerikanen op het nog lege podium gooit in afwachting van de gebruikelijke triomfantelijke entree. Mijn entree!

Het is een publiek, dit publiek van Italo-Amerikanen, dat ik ken als mijn broekzak. Een publiek dat zich heeft gevoed met op de Italiaanse tv gerichte antennes, dat is opgevoed met vlagen van melancholie als sabelhouwen. Dit zijn mensen die je kunt vertrouwen.

Ik word opgeschrikt door mijn fantastische pianist Rino Pappalardo, die met een geofende hand, die bol staat van het rode hoorntje dat geluk brengt, op de deur van mijn kleedkamer klopt. Het is tijd.

'Ik kom eraan,' sis ik met slechts één stemband, terwijl ik mijn blote, uitgezakte, dikke en behaarde buik bestudeer. Ik gluur in de spiegel en geef het trotse knipoogje dat zoveel chicks heeft doen bezwijken en merk met een zweem van bezorgdheid dat dit nou juist niet het geschikte moment was, verdorie. Het donkerbruine knipoogje is rimpelig en onsmakelijk geworden. Maar nog steeds slim en opportunistisch, cynisch en romantisch tegelijk. Met ingehouden adem oefen ik om deze dikte naar binnen te trekken. Met teleurstellend resultaat. Ik doe het zijden smokingoverhemd weer aan, kijk vervolgens vastberaden in de spiegel, die omlijst is met te

veel witte lampjes, plechtig en hoopvol zoals ik van nature ben, en het is een orgie van emoties, angst, spanning en opwinding.

Rino houdt vol en klopt opnieuw.

‘Momentje, meiden, ik kom eraan,’ zeg ik.

Terwijl ik haastig gin-tonic nummer vier achteroversla.

Als een burgemeester met zijn gevolg lopen we door de lange gang van neonlicht die naar het podium voert, ik voorop, dan Rino Pappalardo, Lello Cosa op drums, Gino Martire op bas, Titta Palumbo op gitaar. Allemaal in smoking, allemaal gedumpte door onze gewoontes, allemaal tot op het bot nerveus, met het smerige bewustzijn dat dit concert groter is dan wijzelf.

Diep vanbinnen denkt Titta beslist dat we geen noot kunnen lezen. Maar diep vanbinnen. Dit succes is gebouwd op het gehoor.

‘Ik zou wel een druppel Ballantine’s kunnen gebruiken,’ fluistert Cosa tegen Martire.

‘Misschien zit hij tussen het publiek,’ spot Martire doodsbang.

‘Wie?’ kwijlt Lello Cosa doof.

‘Ballantine, de eigenaar van de gelijknamige fabriek,’ zegt Gino Martire.

‘Koppen dicht,’ beveel ik. En niemand praat meer.

‘Vier,’ schreeuwt Lello Cosa schor en de klankkast van de drums komt langzamer dan gewoonlijk op gang in 4/4. Om in de volgende *turn around* het normale tempo terug te krijgen. Vanuit de coulissen kijk ik grimmig naar Cosa. Tijdens de eindeloze intro van vierentwintig seconden bedenk ik meedogenloos dat deze zaal groter is dan ik me herinnerde, maar ik heb fout speeksel, te veel speeksel, en over vijftien seconden moet ik invallen, het podium op, of over nog minder, verdomd speeksel, verdomd speeksel, ga achter mij, speeksel!

Mijn bloeddruk is gestabiliseerd rond de waarden van die van een gekko: elf over veertig. Een middeleeuwse bleekheid trekt over mijn gezicht, maar *who cares*. Een entree als van een jaguar, quasinonchalant, zou ik durven stellen. Maar in het opkomen ben

ik een meester, een aartsengel, ik zou er verhandelingen, pamfletten over kunnen schrijven... Het applaus doet mijn onderkaak trillen, een gedonder van klappende handen als de *day after*, Christus zij gedankt dat mijn speeksel een beetje zakt, en terwijl ik mijn tanden in de microfoon zet, glimlach ik naar het opgetogen publiek dat blij jankt en 'Een trein naar zee' herkent.

Aan het eind van de intro begin ik te zingen. En na twee woorden die met liefde te maken hebben barst opnieuw het woeste applaus van de Italo-Amerikanen los. Nog steeds te veel speeksel, pieker ik. Verdoofd door emotie maar toch verneuk ik ze, zo gaat het altijd, de liefde verdooft ze altijd en niemand zal ooit weten dat... te veel speeksel, te veel speeksel.

Nu klapperen de wanden van mijn brein als luiken die nog openstaan tijdens een storm. Met mijn blik zoek ik Sinatra op de eerste rij, ik zie hem niet, waar zit hij verdomme? Je zult zien dat hij niet is gekomen, de vuile nicht!

Ik zet het tweede couplet een halve seconde te laat in, haal het vervolgens meteen in en 'Een trein naar zee' brandt op in een middelmatige uitvoering. Ik zeg *grazie* en *thank you*, en terwijl ik dat zeg spot ik een rood aangelopen Sinatra. 'Ga voluit, Tony,' fluis-ter ik tegen mezelf, en Tony gaat voluit wanneer 'Een komeet in het hart' opklinkt, een van die nummers die zelfs het hart van een Zweedse seriemoordenaar aan stukjes zou scheuren. Na twee akkoorden heb ik de muren van de emotie zo goed als neergehaald.

En ik verlies me in een onchristelijke gedachte: als je de muren van de emotie neerhaalt, wordt het leven een kerstbal.

Nu zit ik als de papegaai van het tv-programma *Portobello* fier en aanmatigend vier tonen te hoog op mijn stok, op de krankzinnige hoge toon van het refrein, waar zelfs Diamanda Galàs geen raad mee zou weten en waarvan de muren van Radio City trillen als een harp die bespeeld wordt door een boerenlul, en het Italo-Amerikaanse publiek breekt zijn handwortel- en middenhandsbeentjes om te applaudisseren en de kwetterende dames proberen hun tra-